

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O ELEKTRONIČKOJ TRGOVINI

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O ELEKTRONIČKOJ TRGOVINI

Ustavna osnova za donošenje Zakona o izmjeni Zakona o elektroničkoj trgovini sadržana je u odredbi članka 2. stavak 4. podstavka prvog. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 41/2001 – pročišćeni tekst i 55/2001).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Temeljni akt kojim se uređuje i razvija sustav elektroničkog poslovanja u Hrvatskoj je Zakon o elektroničkom potpisu (Narodne novine, br. 10/2002 i 80/2008), dok Zakon o elektroničkoj trgovini (Narodne novine, br. 173/2003 i 67/2008) uređuje pružanje usluga informacijskog društva. Naime, Republika Hrvatska je donošenjem Zakona o elektroničkom potpisu, započela s procesom stvaranja pravnog okruženja neophodnog za uspješno stvaranje, funkcioniranje i razvoj informacijskog društva, a koji je nastavljen donošenjem Zakona o elektroničkoj trgovini koji se primjenjuje od 08. studenog 2003.

Zakon o elektroničkoj trgovini usklađen je s postojećom regulativom ugovornog prava Republike Hrvatske, a posebna pažnja prilikom utvrđivanja odredbi ovoga Zakona posvećena je osiguravanju sljedećih ciljeva:

- usklađenost ovoga Zakona s Direktivom 2000/31/EZ,
- usklađenost s postojećom regulativom ugovornog prava Republike Hrvatske,
- nesmetano poslovanje davatelja usluga informacijskog društva dok god je njihova djelatnost u skladu sa svim važećim zakonima koji se odnose na takve tvrtke,
- definiranje informacija koje moraju biti jasno i nedvosmisleno formulirane i dostupne u svakom trenutku svim sudionicima informacijskog društva,
- reguliranje procesa komercijalne komunikacije,
- osiguravanje jednake valjanosti ugovora koji su sastavljeni u elektroničkom obliku,
- definiranje odgovornosti davatelja usluga informacijskog društva-posrednika.

Zakon o elektroničkoj trgovini uređuje pružanje usluga informacijskog društva, odgovornost davatelja usluga informacijskog društva, te pravila u vezi sa sklapanjem ugovora u elektroničkom obliku, dok se ne primjenjuje na zaštitu podataka, područje oporezivanja, javnobilježničku djelatnost, zastupanje stranaka i zaštitu njihovih interesa pred sudovima, igre na sreću s novčanim ulozima, uključujući lutrijske igre, igre u casinima, kladioničke igre i igre na sreću u automatima, a u skladu s odredbama posebnih zakona koji uređuju odnosna područja.

Donošenjem Zakona o elektroničkoj trgovini reguliralo se jedno novo područje djelovanja ekonomskih subjekata, građana i državnih institucija, koje do tada nije bilo zakonski regulirano, ali i zbog brzog tehnološkog razvitka. Nedostatak zakonske regulacije na prvom mjestu je predstavljalo značajnu prepreku u razvoju elektroničke trgovine poslovnog sektora, kao i općenitog razvitka elektroničkog poslovanja u Republici Hrvatskoj.

U pravnom sustavu Europske unije područje elektroničke trgovine uređeno je Direktivom Europskog parlamenta, i Vijeća, od 8. lipnja 2000., o određenim pravnim aspektima elektroničke trgovine na unutarnjem tržištu 2000/31/EZ. Svrha je navedene Direktive osigurati pravnu podršku, ponuditi pravna rješenja i odrediti pravne okvire u donošenju propisa o elektroničkoj trgovini u državama članicama unije.

Da bi se Zakon o elektroničkoj trgovini uskladio s odredbama europskog zakonodavstva, odnosno, Direktivom 2000/31/EZ nužno je bilo dovršiti usklađivanje, te je slijedom toga i donijet Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkoj trgovini (Narodne novine, broj 67/2008).

Prilikom donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkoj trgovini (Narodne novine, broj 67/2008) i to u članku 1. tog zakona izvršena je implementacija Dodatka Direktive 2000/31/EZ od 8. lipnja 2000. Tim člankom, u skladu sa rješenjem iz Dodatka navedene direktive reguliraju se iznimke za primjenu članka 3. Zakona o elektroničkoj trgovini.

Naime, člankom 3. određeno je da je davatelj usluga informacijskog društva sa sjedištem u Republici Hrvatskoj dužan pružati usluge u skladu sa zakonima i drugim propisima Republike Hrvatske.

Iznimkom iz članka 4. stavka 1. ta odredba se ne primjenjuje na davatelje usluga čije je sjedište u zemlji članici Europske unije i koji nudi usluge informacijskog društva, čak i u slučajevima kada je usluga ciljano usmjerena prema građanima Republike Hrvatske.

Stavak 2. članka 4. predstavlja iznimku u primjeni članka 4. stavka 1., dakle situacije kada se na davatelje usluga informacijskog društva u određenim područjima navedenim u ovom stavku uvijek primjenjuje hrvatsko zakonodavstvo.

U definiranju tih iznimki, odnosno slučajeva kada se uvijek primjenjuje domaće pravo države članice, predmetna direktiva u svojem Dodatku dalje se poziva na točno određene druge direktive Europske unije, i to u četiri podstavka. Navedeni Dodatak predmetnoj Direktivi u prijevodu na hrvatski jezik glasi:

DODATAK

IZNIMKE OD ČLANKA 3.

Kako je predviđeno u članku 3.(3), članak 3.stavak (1) i stavak (2) ne primjenjuju se na sljedeće:

- *autorska prava, srodna prava, prava iz Direktive 87/54/EEC(1) i Direktive 96/9/EC(2) kao i industrijska vlasnička prava,*
- *izdavanje elektroničkog novca od strane institucija na koje su države članice primijenile jednu od iznimaka predviđenih u članku 8.(1) Direktive 2000/46/EC(3),*
- *Članak 44.(2) Direktive 85/611/EEC(4),*
- *Članak 30. i glava IV. Direktive 92/49/EEC(5), glava IV. Direktive 92/96/EEC(6), Članak 7. i članak 8. Direktive 88/357/EEC(7) i članak 4. Direktive 90/619/EEC(8),*

- *sloboda stranaka na izbor prava koje će primjenjivati na svoje ugovore,*
- *ugovorne obveze u ugovorima koje sklapaju potrošači,*
- *formalna valjanost ugovora kojima se stvaraju ili prenose prava na nekretnine kad ti ugovori podliježu obveznim formalnim zahtjevima zakona države članice u kojoj se nalazi nekretnina,*
dopustivost slanja netraženih komercijalnih komunikacija elektroničkom poštom.

Sadašnji pročišćeni tekst članka 4. Zakona o elektroničkoj trgovini Republike Hrvatske kojim se implementira navedeni dodatak Direktive 2000/31/EZ glasi:

IZNIMKA OD PRIMJENE PRAVA

Članak 4.

(1) Odredbe članka 3. ne primjenjuju se na davatelja usluga čije je sjedište u zemlji članici Europske unije i koji nudi usluge informacijskog društva, čak i u slučajevima kada je usluga ciljano usmjerena prema građanima Republike Hrvatske.

(2) Iznimno, stavak 1. ne primjenjuje se na subjekte iz stavka 1. ovoga članka, u sljedećim područjima:

- autorsko pravo i pravo intelektualnog vlasništva,
- emisija elektroničkog novca ako je to kao iznimka propisano,
- formalnu valjanost u vezi s oblikom ugovora kojima se stvaraju ili prenose prava vezana uz nekretnine, kad takvi ugovori podliježu obveznim formalnim zahtjevima prema posebnim propisima,
- ugovori o osiguranju koji osiguravaju pokriće u dvjema ili više država članica u kojima je najmanje jedno osiguranje obvezno s obzirom na osnivanja i slobode obavljanja poslova osiguranja, uporabe prava i vrijednosti ugovora o osiguranju,
- ugovorne obveze iz i u vezi s potrošačkim ugovorima,
- sloboda ugovornih strana na izbor prava primjenjiva na njihov ugovor,
- dopustivost netraženih komercijalnih priopćenja elektroničkom poštom,
- oglašavanje investicijskih fondova.

Uočljivo je da se u ovako utvrđenom tekstu zakona ne vrši izravno pozivanje na direktive Europske unije na koje upućuje rješenje sadržano u Dodatku Direktive 2000/31/EZ .

Isto tako, nakon donošenja Zakona o izmjenama i dopuna Zakona o elektroničkoj trgovini, u naknadno dostavljenom mišljenju nadležnih službi Europske komisije na tekst Zakona, rješenja sadržana u članku 4. stavku 2. podstavku 4. i podstavku 9. Zakona ocijenjena su kao preširoka za primjenu iznimaka u skladu sa odredbama Direktive te je Europska komisija predložila da se, puna usklađenost Zakona sa Direktivom 2000/31/EZ i njenim Dodatkom izvrši izravnim preuzimanjem teksta Dodatka Direktive.

Europska komisija bila je mišljenja da rješenja sadržana u tekstu članka 4. stavka 2. podstavka 4. i podstavka 9. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkoj trgovini ("Narodne novine" broj 67/08) predstavljaju preširoko postavljene iznimke obzirom da ih navedeni dodatak direktive određuje u užem obliku. Širim definiranjem iznimaka u primjeni općeg pravila u odnosu na rješenja sadržana u Direktivi, utječe se na slobodu obavljanja usluga informacijskog društva na jedinstvenom tržištu Europske unije, odnosno ograničava se mogućnost pružanja tih usluga na tržištu Republike Hrvatske za pružatelje tih usluga iz drugih

zemalja članica Europske Unije u većem obujmu nego što je to predviđeno i dopušteno navedenim Dodatkom Direktive o elektroničkoj trgovini, a što prema mišljenju Europske komisije nije prihvatljivo.

Slijedom navedenog ukazuje se neophodnim izvršiti korekciju teksta zakona te ga uskladiti s gore navedenim stavom Europske komisije, posebice imajući u vidu činjenicu da je izmjena članka 4. Zakona o elektroničkoj trgovini, preuzeta kao obveza prilikom zatvaranja poglavlja 10. Informacijsko društvo i mediji (Izviješće o ispunjavanju obveza iz poglavlja 10., zajedno sa ostalim dokumentima u svrhu ispunjavanja mjerila za zatvaranje poglavlja 10., upućeno je u Europsku komisiju 31. studenog 2008. godine). U tom smislu posebno ističemo kako je obveza dovršetka usklađivanja sa pravnom stečevinom Europske unije u području elektroničke trgovine, bila određena kao mjerilo za zatvaranje poglavlja pregovora 10. Informacijsko društvo i mediji. Predmetno poglavlje privremeno je zatvoreno za pregovore na Međuvladinoj konferenciji o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji održanoj 19. prosinca 2008. godine.

III. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O ELEKTRONIČKOJ TRGOVINI

Za provođenje ovoga Zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u državnom proračunu ni proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

IV. OBRAZLOŽENJE PRIJEDLOGA ZA DONOŠENJE ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O ELEKTRONIČKOJ TRGOVINI PO HITNOM POSTUPKU

Na temelju odredbi članka 161. stavka 1. Poslovnika Hrvatskog sabora predlaže se donošenje Zakona o izmjeni Zakona o elektroničkoj trgovini po hitnom postupku, radi usklađivanja zakonodavstva Republike Hrvatske s propisima Europske unije, posebice imajući u vidu prihvaćenu obvezu prilikom zatvaranja poglavlja 10. Informacijsko društvo i mediji.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O ELEKTRONIČKOJ TRGOVINI

Članak 1.

U Zakonu o elektroničkoj trgovini (Narodne novine, br. 173/2003 i 67/2008), članak 4. stavak 2. mijenja se i glasi:

(2) Iznimno, stavak 1. ovoga članka ne primjenjuje se na subjekte iz stavka 1. ovoga članka, u sljedećim područjima:

- autorsko pravo i srodna prava, kao i prava industrijskog vlasništva,
- emisija elektroničkog novca ako je to kao iznimka propisano,
- u područjima uređenim posebnim propisima o tržištu kapitala u skladu s člankom 44. stavkom 2. Direktive Vijeća broj 85/611/EEZ od 20. prosinca 1985. o usklađivanju zakona, propisa i administrativnih odredbi koje se odnose na društva za zajednička ulaganja u prenosive vrijednosne papire (UCITS)
- u područjima uređenim posebnim propisom o osiguranju u skladu s člankom 30. i Glavom IV Direktive Vijeća 92/49/EEZ od 18. lipnja 1992. o usklađivanju zakona, propisa i administrativnih odredbi, koja se odnosi na direktno neživotno osiguranje, te kojom se vrše izmjene i dopune Direktive 73/239/EEZ i Direktive 88/357/EEZ, člancima 7. i 8. Druge Direktive Vijeća 88/357/EEZ od 22. lipnja 1988. o usklađivanju zakona, propisa i administrativnih odredbi, koja se odnosi na direktno neživotno osiguranje, te koja utvrđuje odredbe koje će olakšati učinkovito ostvarivanje slobode pružanja usluga i kojom se vrši izmjena i dopuna direktive 73/239/EEZ, člankom 4. Direktive 90/619/EEZ o koordinaciji zakona, propisa i administrativnih odredbi koje se odnose na izravno životno osiguranje, koja predviđa odredbe kako bi se omogućilo djelotvorno ostvarivanje slobode pružanja usluga i koja mijenja Direktivu 79/267/EEZ, glavom IV Direktive 92/96/EEZ o koordinaciji zakona, propisa i administrativnih odredbi koje se odnose na izravno životno osiguranje i koja mijenja direktive 79/267/EEZ i 90/619/EEZ
- formalnu valjanost u vezi s oblikom ugovora kojima se stvaraju ili prenose prava vezana uz nekretnine, kad takvi ugovori podliježu obveznim formalnim zahtjevima prema posebnim propisima,
- ugovorne obveze iz i u vezi s potrošačkim ugovorima,
- sloboda ugovornih strana na izbor prava primjenjiva na njihov ugovor,
- dopustivost netraženih komercijalnih priopćenja elektroničkom poštom.

Članak 2.

Ovaj Zakon objavljuje se u Narodnim novinama, a stupa na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

O B R A Z L O Ž E N J E

Članak 1.

Člankom 3. Zakona o elektroničkoj trgovini (Narodne novine, br. 173/2003 i 67/2008) propisana je obveza davatelja usluga informacijskog društva na obvezu postupanja i pružanja usluga u skladu s važećim zakonima i dugim propisima Republike Hrvatske.

Ova odredba temelji se na pravilu države porijekla, što znači da se važeći hrvatski zakoni mogu primjenjivati samo na davatelje usluga informacijskog društva koji su osnovani i imaju sjedište u Republici Hrvatskoj.

Člankom 4. Zakona, propisana je iznimka od navedene odredbe, odnosno od primjene prava za davatelje usluga informacijskog društva čije je sjedište u zemlji članici Europske unije, čak i u slučaju kada je usluga koju pruža usmjerena prema građanima Republike Hrvatske.

Stavkom 2. istog članka navedena su područja u kojima se na davatelja usluga informacijskog društva čije je sjedište u zemlji članici Europske unije ne primjenjuje odredba stavka 1., odnosno ne primjenjuje se pravilo države porijekla.

Članak 4. primjenjivat će se od dana službenog primitka Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije, a kako je i propisano odredbama Zakona.

Naime, u postupku izrade konačnog teksta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkoj trgovini (Narodne novine, broj 67/2008) a s ciljem implementacije navedenog Dodatka Direktive, pokušalo se opisnim putem odrediti termine koji su u Direktivi o elektroničkoj trgovini definirani izravnim pozivanjem na druge direktive Europske unije, a sukladno stajalištu da izravno pozivanje na točno određene propise Europske unije nije u duhu hrvatskog pravnog sustava.

Napominjemo da je ovakav pristup bio komparativno prihvaćen, te su i neke druge članice EU postupile na identičan način. Međutim, u naknadno dostavljenom mišljenju nadležnih službi Europske komisije na tekst Zakona, nije prihvaćena takva koncepcija pa je potrebno izvršiti novu izmjenu članka 4. Zakona, a posebice imajući u vidu činjenicu da je izmjena članka 4. Zakona o elektroničkoj trgovini, preuzeta kao obveza prilikom zatvaranja poglavlja 10. Informacijsko društvo i mediji

Vezano za navedeno, izrađen je novi prijedlog stavka 2. članka 4. uz navođenje direktiva iz Dodatka Direktive 2000/31/EZ, obzirom da je samo opisno nemoguće izvršiti definiranje ovih pojmova i područja, kao i da su praktički sve druge članice Europske unije izvršile harmonizaciju ovog dijela propisa navođenjem Direktiva.

Slijedom navedenog, treba istaknuti da predmetni članak 4. izvornog Zakona (Narodne novine, broj 173/2003), a u skladu s člankom 16. stavkom 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkoj trgovini (Narodne novine, broj 67/2008) stupa na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Članak 2.

Obzirom da se ovim člankom propisuju samo izmjene odredbi članka 4. Zakona o elektroničkoj trgovini koje u skladu s člankom 16. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkoj trgovini stupaju na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju, propisano je u članku 2. da se ovaj Zakon objavljuje u Narodnim novinama, a stupa na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju.

VI. TEKST ODREDBI ČLANAKA VAŽEĆEG ZAKONA O ELEKTRONIČKOJ TRGOVINI KOJI SE MIJENJAJU

Zakon o elektroničkoj trgovini
("Narodne novine", broj 173/03)
IZNIMKA OD PRIMJENE PRAVA

Članak 4.

(1) Odredbe članka 3. ne primjenjuju se na davatelja usluga čije je sjedište u zemlji članici Europske unije i koji nudi usluge informacijskog društva, čak i u slučajevima kada je usluga ciljano usmjerena prema građanima Republike Hrvatske.

(2) Iznimno, stavak 1. ne primjenjuje se na subjekte iz stavka 1. ovoga članka, u sljedećim područjima:

- autorsko pravo i pravo intelektualnog vlasništva,
- emisija elektroničkog novca,
- valjanost u vezi s oblikom ugovora kojima se stvaraju ili prenose prava vezana uz nekretnine,
- aktivnosti osiguravajućih društava,
- ugovorne obveze iz i u vezi s potrošačkim ugovorima,
- sloboda ugovornih strana na izbor prava primjenjiva na njihov ugovor,
- dopustivost netraženih komercijalnih priopćenja elektroničkom poštom,
- promet lijekova, medicinskih proizvoda i homeopatskih proizvoda.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkoj trgovini
("Narodne novine", broj 67/08)
Članak 1.

U Zakonu o elektroničkoj trgovini (»Narodne novine«, br. 173/03.) u članku 4. stavku 2. podstavku 2. iza riječi: "novca« dodaju se riječi: »ako je to kao iznimka propisano«.

Podstavak 3. i 4. mijenjaju se i glase:

»– formalnu valjanost u vezi s oblikom ugovora kojima se stvaraju ili prenose prava vezana uz nekretnine, kad takvi ugovori podliježu obveznim formalnim zahtjevima prema posebnim propisima,

– ugovori o osiguranju koji osiguravaju pokriće u dvjema ili više država članica u kojima je najmanje jedno osiguranje obvezno s obzirom na osnivanja i slobode obavljanja poslova osiguranja, uporabe prava i vrijednosti ugovora o osiguranju,«.

Iza podstavka 8. dodaje se podstavak 9. koji glasi:

»– oglašavanje investicijskih fondova.«

Zakon o elektroničkoj trgovini
("Narodne novine", broj 173/03)

VII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 24.

Odredbe članka 4. ovoga Zakona primjenjivat će se od dana službenog primitka Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije.

Članak 25.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkoj trgovini
("Narodne novine", broj 67/08)

Članak 15.

Članak 24. briše se.

Članak 16.

(1) Odredba članka 4. stavka 2. podstavka 8. Zakona o elektroničkoj trgovini (»Narodne novine«, br. 173/03.) prestaje važiti 31. prosinca 2008.

(2) Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«, osim odredaba članaka 4., 5.a i 21.a ovoga Zakona koje stupaju na snagu danom prijama Republike Hrvatske u Europsku uniju.